

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Õigusloomega seotud konsolideeritud dokument

11.12.2013

EP-PE_TC1-COD(2011)0412

*****I**

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud esimesel lugemisel 11. detsembril 2013. aastal
eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus
(EL) nr .../2014, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja
inimõiguste jaoks kogu maailmas
(EP-PE_TC1-COD(2011)0412)

PE 519.970

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud esimesel lugemisel 11. detsembril 2013. aastal

eesmärgiga võtta vastu *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr .../2014, millega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste* jaoks kogu maailmas

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 209 ja 212,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt³

¹ ELT C 11, 15.1.2013, lk 81.

² ELT C **391**, **18.12.2012**, lk 110.

³ Euroopa Parlamendi 11. detsembri 2013. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesolev määrus on üks õigusaktidest, millega otseselt toetatakse liidu välispoliitikat, ning sellega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1889/2006¹. Käesoleva määrusega luuakse rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste edendamiseks **ja toetamiseks** kogu maailmas, mis võimaldab abi anda sõltumata asjaomaste kolmandate riikide valitsuste ja ametivõimude nõusolekust.
- (2) Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 2 on sätestatud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.
- (3) ***ELi lepingu artikli 2 ja artikli 3 lõike 3 ning Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 8 kohaselt on naiste ja meeste võrdõiguslikkus liidu põhiväärtus ja eesmärk ning liit peab kõigi oma meetmete puhul soolist võrdõiguslikkust edendama ja süvalaiendama.***

¹

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1889/2006 rahastamisvahendi loomise kohta demokraatia ja inimõiguste edendamiseks kogu maailmas (demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend) (ELT L 386, 29.12.2006, lk 1).

- (4) ELi lepingu artikli 21 kohaselt tugineb liidu tegevus rahvusvahelisel areenil põhimõtetele, millest on juhindunud liidu enda loomine, nimelt demokraatialle, õigusriigile, inimõiguste ja põhivabaduste universaalsusele ning jagamatusele, inimväärikuse austamisele, võrdsuse põhimõtetele, inimväärikuse austamisele, võrdsuse ja solidaarsuse põhimõtetele ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtete austamisele.
- (5) *Inimõiguste, demokraatia, õigusriigi ja hea valitsemistava edendamine ning säästva ja kaasava majanduskasvu edendamine on liidu välistegevuse põhimõtete ja eesmärkide raamistikus kaks peamist liidu arengupoliitika sammast. Inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamise, edendamise ja kaitsmise kohustus on oluline element liidu ja kolmandate riikide lepingulistest suhetes.*
- (6) *Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2011. aasta detsembri ühisteatistes „Inimõigused ja demokraatia ELi välistegevuse keskmes – tõhusama lähenemisviisi suunas” pandi ette konkreetsed meetmed, et suurendada inimõigusi ja demokraatiasid käsitleva liidu lähenemisviisi tõhusust ja sidusust.*

- (7) Käesolevaga loodava rahastamisvahendi eesmärk on aidata saavutada liidu välistegevuse, sealhulgas liidu arengupoliitika eesmärges, *eelkõige neid, mis on esitatud nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate, Euroopa Parlamendi ja komisjoni ühisavalduses Euroopa Liidu arengupoliitika küsimuses „Euroopa konsensus” ja komisjoni 13. oktoobri 2011. aasta teatises „Muutuste kava ELi arengupoliitika mõju suurendamiseks”, ning inimõigusi mõjutavate liidu poliitikate eesmärges, sealhulgas neid, mis on esitatud nõukogu poolt 25. juunil 2012 vastu võetud ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilises raamistikus ja tegevuskavas.*
- (8) *Integreerimaks inimõiguste põhimõtted käesoleva määruse rakendamisse, peaks liit kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilise raamistiku ja tegevuskavaga järgima õigustepõhist lähenemisviisi, mis hõlmab kõiki inimõigusi, nii kodanike, poliitilisi, majanduslikke, sotsiaalseid kui ka kultuurilisi õigusi.*
- (9) Liidu panus demokraatia ja õigusriigi põhimõtetesse ning inimõiguste ja põhivabaduste *edendamisse ja kaitsmisse* lähtub ■ inimõiguste ülddeklaratsioonist, kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelisest paktist, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelisest paktist ■ ning muudest Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis (ÜRO) vastu võetud inimõigusi käsitlevatest *õigusaktidest*, samuti asjaomastest piirkondlikest inimõigusi käsitlevatest õigusaktidest.

- (10) Sooline võrdõiguslikkus ■, naiste õigused, *sealhulgas naiste mõjuvõimu suurendamine ja mittediskrimineerimine* on põhilised inimõigused, mis on *olulised* sotsiaalse õigluse ja *ebavõrdsuse vastase võitluse jaoks*. Nende edendamine peaks olema käesoleva määruse *üldine prioriteet*.
- (11) Demokraatia ja inimõigused on lahutamatult seotud *ja üksteist vastastikku tugevdavad*, nagu on meelde tuletatud nõukogu 18. novembri 2009. aasta järeldustes, mis käsitlevad demokraatia toetamist ELi välissuhetes. *Mõtte-, südametunnistus-, usu- või veendumus-*, sõna-, *kogunemis-* ja ühinemisvabadus on poliitilise pluralismi ■, demokraatliku *protsessi ja avatud ühiskonna* eeltingimuseks, samas kui demokraatlik kontroll, *siseriiklik vastutus* ja võimude lahusus on olulised sõltumatu kohtuvõimu ja õigusriigi põhimõtete säilitamiseks, mis omakorda on vajalikud inimõiguste tõhusaks kaitseks.

- (12) Kuigi inimõigusi austava kultuuri juurutamine ja püsivaks muutmine ning ***sõltumatu kodanikuühiskonna tekke toetamine, sealhulgas sõltumatu kodanikuühiskonna rolli tugevdamine asjaomastes riikides*** ja ***kõigi*** jaoks demokraatia toimimapanek on arenevate demokraatiate puhul eriti kiireloomuline ja raske ülesanne, on see eelkõige pidev väljakutse asjaomase riigi inimestele, vähendamata samas rahvusvahelise üldsuse kohustusi. Selleks ■ on vaja mitmeid institutsioone, ***sealhulgas*** riikide demokraatlikke parlamente ja ***kohalikul tasandil valitud kogusid***, mis tagavad osaluse, esindatuse, valmisoleku reageerimiseks ja vastutuse. ***Sellega seoses tuleks erilist tähelepanu pöörata üleminekuriikidele ning ebakindlas või konfliktijärgses olukorras olevatele riikidele. Arvesse tuleks võtta liidu laienemis- ja naabruspoliitika raames saadud demokraatiale ülemineku alaseid kogemusi ja õppetunde.***
- (13) Selleks et tegeleda kõnealuste küsimustega tulemuslikult, läbipaistvalt, õigeaegselt ja paindlikult pärast määruse (EÜ) nr 1889/2006 kehtivuse lõppemist, on jätkuvalt vaja konkreetseid finantsressursse ja eraldi rahastamisvahendit, mis saaks tegevust sõltumatult jätkata.

- (14) Käesoleva määruse kohaselt antav liidu abi ***peaks olema kavandatud selliselt, et see täiendab*** ■ mitmesuguseid muid vahendeid demokraatiat ja inimõigusi mõjutava liidu poliitika rakendamiseks. ***Kõnealused vahendid*** ulatuvad poliitilisest dialoogist ja diplomaatilistest demaršidest kuni erinevate finants- ja tehnilise koostöö instrumentideni, hõlmates nii geograafilisi kui valdkondlikke programme. Liidu abi peaks täiendama ka rohkem kriisidega seotud meetmeid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr .../2014¹* loodud stabiliseerimise ja rahu edendamise rahastamisvahendi raames, ***sealhulgas üleminekuprotsessi esimestes etappides vajalikke kiireloomulisi meetmeid.***

¹ ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) nr .../2014, millega luuakse stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahend (ELTL ...).***

* Väljaannete talitus: palun lisada dokumendis PE-CONS 110/13 esitatud määruse number ja täiendada joonealust märkust.

- (15) Käesoleva määruse alusel annab liit abi inimõiguste ja demokratiseerimise küsimuste lahendamiseks globaalsel, piirkondlikul, riiklikul ja kohalikul tasandil partnerluses kodanikuühiskonnaga. Sellega seoses tuleb käsitada, et kodanikuühiskond hõlmab ka igat liiki ühiskondlikke *meetmeid* nende üksikisikute ja rühmade poolt, kes on riigist sõltumatud ning *kelle tegevus aitab edendada* inimõigusi ja demokraatiat, *sealhulgas ÜRO deklaratsioonis üksikisikute, rühmituste ja ühiskondlike asutuste õiguse ja vastutuse kohta edendada ja kaitsta üldtunnustatud inimõigusi ja põhivabadusi („inimõiguste kaitsjaid käsitlev deklaratsioon”) määratletud inimõiguste kaitsjate poolseid meetmeid. Käesoleva määruse rakendamisel tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta liidu inimõigusi käsitlevaid riigipõhiseid kohalikke strateegiaid.*

- (16) Ajal mil demokraatia ja inimõiguste eesmärged tuleb üha enam tähtsustada kõigis välistegevuse rahastamisvahendites, peaks määruse kohaselt antaval liidu abil olema eriline täiendav ülesanne, võttes arvesse selle ülemaailmset olemust ja selle meetmete sõltumatust asjaomaste kolmandate riikide valitsuste ja ametivõimude nõusolekust. Kõnealune ülesanne peaks võimaldama koostööd **ja partnerlust** kodanikuühiskonnaga tundlikes inimõiguste- ja demokraatiaalastes küsimustes ■ , **sealhulgas rändajate võimalused kasutada oma inimõigusi ning varjupaigataotlejate ja riigisiseste põgenike õigused**, pakkudes **vajalikku** paindlikkust **ja reageerimisvõimet**, et vastata muutuvatele asjaoludele **või abisaajate vajadustele või kriisiperioodidele**. Samuti **peaks** käesolev määrus andma liidule võimaluse rahvusvahelisel tasandil väljendada ja toetada erieesmärged ja meetmeid, mis ei ole ei geograafiliselt ega kriisidega seotud ning mis vajavad järgmist lähenemist või hõlmavad operatsioone nii liidus kui ka erinevates kolmandates riikides. Lisaks peaks käesolev määrus pakkuma vajalikku raamistikku sellistele operatsioonidele nagu liidu sõltumatute valimisvaatlusmissioonide („liidu valimisvaatlusmissioonid”) toetamine, mis nõuavad poliitika sidusust, ühtset juhtimissüsteemi ja ühiseid tegutsemisstandardeid.
- (17) **Käesoleva määruse kohane demokraatia arendamine ja tugevdamine võib hõlmata riikide demokraatlike parlamentide ja esinduskogude strateegilist toetamist, eelkõige selleks, et tugevdada nende suutlikkust toetada ja edasi viia demokraatlikke reformiprotsesse.**

- (18) Liit peaks pöörama erilist tähelepanu neile riikidele ja hädaolukordadele, kus inimõigused ja põhivabadused on enim ohustatud ning kus kõnealuste õiguste ja vabaduste mittejärgimine on eriti tähelepanuväärne ja järjepidev. Sellistel juhtudel peaks poliitilisteks prioriteetideks olema asjaomase rahvusvahelise õiguse järgimise edendamine, käegakatsutava abi ja tegutsemiseks vajalike vahendite andmine kohalikule kodanikuühiskonnale ning selle äärmiselt rasketes tingimustes toimuvale tööle kaasa aitamine. Sellistes riikides või olukordades ning selleks, et rahuldada inimõiguste kaitsjate **ja demokraatia eest võitlevate aktivistide** kiireid kaitsevajadusi, peaks liit suutma paindlikult ja aegsasti reageerida **kiiremate ja paindlikumate haldusmenetluste kasutamise ja mitmesuguste rahastamismehhanismide kaudu**. See peaks eelkõige rakenduma juhul, kui menetlusviiside valik võiks otseselt mõjutada meetmete tulemuslikkust või põhjustada abisaajate tõsist hirmutamist, neile kättemaksmist või muid ohte.
- (19) Konfliktiolukordades peaks liit edendama kooskõlas asjakohaste ELi suunistega kõigi konflikti osapoolte poolt rahvusvahelisest humanitaarõigusest tulenevate õiguslike kohustuste täitmist. **Lisaks peaks käesoleva määruse alusel antav liidu abi toetama üleminekuriikides sellise keskkonna loomist, mis soodustab demokraatlikule pluralistlikule mitmeparteisüsteemile pühendunud poliitiliste jõudude esilekerkimist. Samuti peaks käesolev määrus olema suunatud demokraatlike struktuuride, võimude lahususe ja vastutustundlike ametivõimude edendamisele.**

- (20) Liidu valimisvaatlusmissioonid toetavad oluliselt ja edukalt demokraatlikke protsesse kolmandates riikides. Ent demokraatia edendamine **ja toetamine** ulatub pelgast valimiste protsessist palju kaugemale **ning seega tuleks arvesse võtta valimistsükli kõiki etappe**. Liidu valimisvaatlusmissioonide kulud ei tohiks seetõttu hõlmata ebaproportsionaalselt suurt osa käesoleva määruse alusel kasutada oleva rahastamise kogusummast.
- (21) **Tuleks esile tuua ELi inimõiguste eriesindaja ametikoha loomise olulisust. ELi inimõiguste eriesindaja peaks aitama kaasa liidu tegevuse ja inimõiguste poliitika ühtsusele, kooskõlale ja tõhususele ning aitama tagada, et kõik liidu vahendid ja liikmesriikide tegevus on suunatud järjekindlalt liidu poliitiliste eesmärkide saavutamisele.**
- (22) **Liit peaks oma välistegevuse mõju optimeerimiseks püüdma olemasolevaid vahendeid võimalikult tõhusalt kasutada. See tuleks saavutada liidu välistegevuse rahastamisvahendite sidususe ja täiendavuse abil ning luues koostöömeeskonna käesoleva määruse, liidu välistegevuse muude rahastamisvahendite ja liidu muude poliitikameetmete vahel. Lisaks peaks see hõlmama liidu välistegevuse rahastamisvahendite raames välja töötatud programmide vastastikust tugevdamist.**

- (23) *Liidu asjakohased institutsioonid ja liikmesriigid peavad vahetama korrapäraselt teavet ja konsulteerima üksteisega programmide koostamise protsessi varases etapis, et edendada oma asjaomaste meetmete vastastikust täiendavust. Liit peaks konsulteerima ka muude abiandjate ja asjaomaste osapooltega.*
- (24) *Komisjon ja Euroopa välisteenistus peaksid, kui see on asjakohane, vahetama Euroopa Parlamendiga korrapäraselt ja tihedalt arvamusi ja teavet. Lisaks tuleks Euroopa Parlamendile ja nõukogule anda juurdepääs dokumentidele, et nad saaksid neile Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 182/2011¹ kohaselt kuuluvat kontrolliõigust kasutada asjakohast teavet omades. Käesoleva määruse kohaselt võetavate meetmete puhul tuleks nõuetekohaselt arvestada Euroopa Parlamendi ja nõukogu seisukohtadega.*
- (25) *Liit peaks, sealhulgas asjakohasel juhul oma delegatsioonide kaudu, seadma eesmärgiks korrapärase teabevahetuse ja konsultatsioonid kodanikuühiskonnaga selle kõigil tasanditel, sealhulgas kolmandates riikides, tehes seda nii varakult, kui see on programmide koostamise protsessis asjakohane, et hõlbustada kodanikuühiskonna vastavaid panuseid ning tagada, et neil oleks selles protsessis oluline roll.*

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk. 13).

- (26) *Selleks et kohandada käesoleva määruse reguleerimisala kiiresti muutuva olukorraga kolmandates riikides, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte käesoleva määruse lisas kindlaks määratud prioriteetide kohta. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.*
- (27) Programmide koostamisega ja käesoleva määruse kohaselt toetatavate meetmete rahastamisega seotud rakendamisvolitusi tuleks teostada vastavalt määrusele (EL) nr 182/2011. Võttes arvesse kõnealuste rakendusaktide olemust, eelkõige nende olemust poliitika suunamise vahendina ja nende finantsmõju, tuleks nende vastuvõtmiseks kasutada põhimõtteliselt kontrollimenetlust, v.a rahaliselt väiksemahuliste tehniliste rakendusmeetmete puhul.

- (28) Liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühised eeskirjad ja menetlused on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr .../2014^{1*}.
- (29) Käesoleva määrusega kehtestatakse kogu selle kohaldamisajaks rahastamispakett, mis on Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga-aastase eelarvemenetluse käigus peamiseks juhiseks Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 2. detsembri 2013. aasta eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ja usaldusväärset finantsjuhtimist käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe² punkti 17 tähenduses.
- (30) Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine on määratud kindlaks nõukogu otsuses 2010/427/EL³ .

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... määrus (EL) nr .../2014, millega kehtestatakse liidu välistegevuse rahastamisvahendite rakendamise ühised eeskirjad ja menetlused (ELT ...).

* Väljaannete talitus: palun lisada dokumendis PE-CONS 130/13 esitatud määruse number ja täiendada joonealust märkust.

² ELT C 373, 20.12.2013, lk 1.

³ Nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsus 2010/427/EL, millega määratakse kindlaks Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine (ELT L 201, 3.8.2010, lk 30).

- (31) *Kuna käesoleva määruse eesmärke, nimelt demokraatia ja inimõiguste edendamist kogu maailmas, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.*
- (32) *On asjakohane tagada tõrgeteta üleminek määruselt (EÜ) nr 1889/2006 käesolevale määrusele ning viia käesoleva määruse kohaldamisaeg vastavusse nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 1311/2013¹ kohaldamisajaga. Seetõttu tuleks käesolevat määrust kohaldada alates 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2020,*

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

¹ Nõukogu 2. detsembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1311/2013, millega kehtestatakse mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020 (ELT L, 347, 20.12.2012, lk 884).

Artikkel 1

Reguleerimisese ja eesmärgid

Käesoleva määrusega luuakse Euroopa rahastamisvahend demokraatia ja inimõiguste jaoks (EIDHR - *European Instrument for Democracy and Human Rights*) aastateks 2014-2020, mille kaudu annab liit abi demokraatia ja õigusriigi põhimõtete ning kõigi inimõiguste ja põhivabaduste järgimise arendamiseks ja tugevdamiseks.

Selline abi on eelkõige suunatud:

- a) **demokraatia** toetamisele, **arendamisele** ja tugevdamisele kolmandates riikides, laiendades osalus- ja esindusdemokraatiat, tugevdades üldist demokraatlikku tsüklit, **eelkõige tugevdades kõnealuse tsükli raames kodanikuühiskonna aktiivset rolli ja õigusriiki** ning parandades valimisteprotsesside usaldusväärsust, eelkõige liidu valimisvaatlusmissioonide abil;
- b) austuse suurendamisele ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis ning muudes rahvusvahelistes ja piirkondlikes inimõigusi käsitlevates õigusaktides sätestatud inimõiguste ja põhivabaduste vastu ning nende järgimise edendamisele, ning nende kaitse, edendamise, **rakendamise** ja seire tugevdamisele, peamiselt toetades asjaomaseid kodanikuühiskonna organisatsioone, inimõiguste kaitsjaid ning represseerimise ja kuritarvituste ohvreid.

Artikkel 2

Reguleerimisala

1. Liidu abi keskendub järgmisele:

- a) osalus- ja esindusdemokraatia, sealhulgas parlamentaarse demokraatia ja demokratiseerimisprotsesside toetamine ja tugevdamine ***kooskõlas üldise demokraatliku tsükli lähenemisviisiga***, peamiselt kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu ***kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil***, sealhulgas:
 - i) edendades ühinemis- ja kogunemisvabadust, isikute takistamatut liikumist, arvamuse- ja sõnavabadust, sealhulgas ***poliitilist***, kunstilist ja kultuurilist väljendusvabadust, ***takistamatut juurdepääsu teabele***, vaba ajakirjandust ja sõltumatut pluralistlikku, nii traditsioonilist kui ka IKT-põhist meediat ja internetivabadust ning võttes meetmeid, et võidelda nende vabaduste kasutamisele haldustõkete seadmise, sealhulgas tsensuuri vastu, ***eelkõige asjaomaste õigusaktide vastuvõtmise ja rakendamise teel***;

- ii) tugevdades õigusriiki, edendades kohtute **ja seadusandjate** sõltumatust, **toetades** ja hinnates õiguslikke ja institutsioonilisi reforme ja nende elluviimist, edendades õiguskaitse kättesaadavust ning **toetades siseriiklikke inimõiguste kaitse organisatsioone**;
- iii) edendades ja tugevdades Rahvusvahelist Kriminaalkohut, ajutisi rahvusvahelisi kriminaalkohtuid, üleminekuõiguse protsesse ning tõe- ja lepitamismehhanisme;
- iv) toetades **demokraatiale üleminekut** ja reforme tulemusliku ja läbipaistva demokraatliku **ja siseriikliku** vastutuse ja järelevalve, sealhulgas julgeoleku- ja õigusvaldkonna järelevalve saavutamiseks ning **tugevdades** korruptsioonivastaseid meetmeid;
- v) edendades poliitilist pluralismi ja demokraatlikku poliitilist esindatust ning julgustades **naiste ja meeste**, eriti tõrjutud **ja haavatavatesse** rühmadesse kuulujate poliitilist osalust kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi demokraatlikes reformiprotsessides **nii hääletajate kui ka kandidaatidena**;

- vi) *kindlustades kohalikku demokraatiat, tagades parema koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike omavalitsuste vahel, tugevdades seeläbi poliitilist esindatust kodanikele kõige lähedasemal tasandil;*
- vii) edendades naiste ja meeste võrdset osalemist ühiskondlikus, majanduslikus ja poliitilises elus, *toetades soolist võrdõiguslikkust, naiste osalemist otsustusprotsessides* ja naiste poliitilist esindatust *eelkõige poliitiliste üleminekute, demokratiseerimise ja riigi ülesehitamise protsessides;*
- viii) *edendades puudega inimeste võrdset osalemist ühiskondlikus, majanduslikus ja poliitilises elus, sealhulgas võttes meetmeid seonduvate vabaduste kasutamise hõlbustamiseks, ning toetades võrdseid võimalusi, mittediskrimineerimist ja poliitilist esindatust;*
- ix) toetades meetmeid, mis hõlbustavad *ühiskonna erinevate osade* rahumeelset lepitamist, sealhulgas inimõiguste ja demokratiseerimisega seotud usaldust suurendavaid meetmeid;

- b) inimõiguste ja põhivabaduste edendamine ja kaitsmine, nagu on välja kuulutatud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis ning muudes kodanike, poliitilisi, majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi käsitlevates rahvusvahelistes ja piirkondlikes õigusaktides, peamiselt kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu, sealhulgas seoses:
- i) ***surmanuhtluse kaotamisega ja surmanuhtluse kaotamise eesmärgil moratooriumide kehtestamisega, ning surmanuhtluse kehtimise korral selle kaotamise propageerimise ja rahvusvaheliste miinimumstandardite järgimisega;***
 - ii) piinamise, väärkohtlemise ning muu julma, ebainimliku ja alandava kohtlemise või karistamise ***ning sunniviisiliste kadumiste*** ärahoidmise ning piinamise ohvrite rehabiliteerimisega;
 - iii) inimõiguste kaitsjate toetuse, kaitse ja abistamisega, ***sealhulgas nende küireloomuliste kaitsevajaduste rahuldamisega, mis on kooskõlas inimõiguste kaitsjaid käsitleva ÜRO deklaratsiooni artikliga 1; neid eesmärke, sealhulgas pikemaajalist abi ja varjupaigale juurdepääsu võiks hõlmata inimõiguste kaitsjate mehhanism;***

- iv) võitlusega rassismi ja ksenofoobia ning mis tahes põhjusel diskrimineerimise vastu, sealhulgas diskrimineerimine soo, rassi, nahavärvuse, *kasti*, etnilise või sotsiaalse päritolu, geneetiliste omaduste, keele, usutunnistuse või veendumuste, poliitiliste või muude arvamuste, rahvusvähemusse kuulumise, varalise seisundi, sünnipära, puuete, vanuse **■**, seksuaalse sättumuse *ja soolise identiteedi* tõttu;
- v) **■** mõtte-, südametunnistuse- ja usu- või veendumusvabadusega, sealhulgas võttes meetmeid igat liiki usu- või veendumustepõhise viha, sallimatuse ja diskrimineerimise kõrvaldamiseks ning edendades sallivust ja austust usulise ja kultuurilise mitmekesisuse vastu nii ühiskonnasiseselt *kui ka ühiskondade vahel*;
- vi) põlisrahvaste õigustega, *mis on sätestatud põlisrahvaste õiguste ÜRO deklaratsioonis, rõhutades muuhulgas seda, kui oluline on neid rahvaid kaasata neid puudutavate projektide väljatöötamisse ja osutades toetust, et hõlbustada põlisrahvaste suhtlemist rahvusvaheliste mehhanismidega ja nende osalemist nendes*;

- vii) *rahvus- või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õigustega, mis on sätestatud ÜRO deklaratsioonis rahvus- või etniliste, usuliste või keeleliste vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste kohta;*
- viii) *homo-, bi-, trans- ja interseksuaalide õigustega, sealhulgas homoseksuaalsuse dekriminaliseerimise meetmetega, homo- ja transseksuaalide vastase vägivalla ja nende tagakiusamise vastaste meetmetega ning homo-, bi-, trans- ja interseksuaalide kogunemis-, ühinemis-ja sõnavabaduse toetamisega;*
- ix) naiste õigustega, mis on sätestatud ÜRO konventsioonis naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta ja selle fakultatiivprotokollis, sealhulgas meetmetega võitluseks *naiste ja tüdrukute vastu suunatud kõikide vägivallavormide, eelkõige* naiste suguelundite moonutamise, sund- *ja korraldatud* abielude, nn auroimade, *kodu- ja seksuaalse* vägivalla ning *naiste ja tüdrukutega* kaubitsemise vastu;

- x) laste õigustega, mis on sätestatud ÜRO lapse õiguste konventsioonis ja selle fakultatiivprotokollides, sealhulgas ■ võitlusega lapstööjõu kasutamise, lastega kaubitsemise ja laste prostitutsiooni, lapssõdurite värbamise ja kasutamise vastu ning laste *kaitsmisega diskrimineerimise eest sõltumata nende rassist, nahavärvusest, soost, keelest, usutunnistusest või veendumustest, poliitilisest või muust arvamusest, riiklikust, etnilisest või sotsiaalsest päritolust, varalisest seisundist, puudest, sünnipärast või muust staatusest*;
- xi) puuetega inimeste õigustega, mis on *sätestatud puuetega inimeste õigusi käsitlevas ÜRO konventsioonis*;
- xii) majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õigustega ■ , *sealhulgas õigusega piisavale elatustasemele, ning* põhiliste töönormidega;
- xiii) ettevõtja sotsiaalse vastutusega, *eelkõige ettevõtluse ja inimõiguste alase ÜRO suunisdokumendi rakendamisega, ning ettevõtlusvabadusega, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 16*;
- xiv) hariduse, väljaõppe ja seirega inimõiguste ja demokraatia ■ valdkonnas;

xv) inimõiguste ja **põhivabaduste** kaitsmises või edendamises osalevate kohalike, piirkondlike, riiklike või rahvusvaheliste kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamisega;

xvi) vanglatingimuste parandamise ja vanglates standardite järgimise edendamisega kooskõlas inimväärikuse ja põhiõigustega;

c) inimõiguste, õiguse, **soolise võrdõiguslikkuse**, õigusriigi ja demokraatia kaitse ning rahvusvahelise humanitaarõiguse edendamise rahvusvahelise raamistiku tugevdamine, eelkõige järgmisel viisil:

i) toetades inimõiguste, õiguse, õigusriigi ja demokraatiaga seotud rahvusvahelisi ja piirkondlikke vahendeid **ja organeid**;

ii) soodustades kodanikuühiskonna koostööd rahvusvaheliste ja piirkondlike valitsustevaheliste organisatsioonidega ning toetades kodanikuühiskonna tegevust, **sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide suutlikkuse suurendamist**, eesmärgiga edendada ja jälgida rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõigusi, õiglust, õigusriiki ja demokraatiat käsitlevate õigusaktide rakendamist;

iii) edendades rahvusvahelise humanitaarõiguse alast väljaõpet ja **selle alase teabe** levitamist ning toetades selle rakendamist;

- d) usalduse loomine demokraatlike valimisprotsesside **ja institutsioonide** vastu ning nende usaldusväarsuse ja läbipaistvuse suurendamine valimistsükli kõigis etappides, eelkõige ■ :
- i) liidu valimisvaatlusmissioonide **ja muude valimisteprotsessi vaatlusmeetmete** kasutuselevõtmise kaudu;
-
- ii) panustades **riigisiseste** kodanikuühiskonna organisatsioonide valimisvaatlusvõime arendamisse piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning toetades nende valimisteprotsessis osalemise suurendamiseks ning selle järelmeetmeteks tehtavaid algatusi;
- iii) toetades meetmeid, mis on suunatud valimisteprotsesside järjepidevale integreerimisele demokraatlikku tsükklisse ning liidu valimisvaatlusmissioonide soovitude **levitamisele** ja ellurakendamisele, **töötades eelkõige koos kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning tehes koostööd asjaomaste ametivõimude, sealhulgas parlamentide ja valitsustega, kooskõlas käesoleva määrusega;**

iv) edendades valimiste protsesside rahumeelsete tulemust, valimistega seotud vägivalla vähendamist ja seda, et kõik ühiskonna osad aktsepteeriksid usaldusväärseid tulemusi.

2. Alati, kui see on asjakohane käesolevas määruses osutatud meetmete jaoks, tuleb arvesse võtta ***mis tahes alusel*** mittediskrimineerimise, ***soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise, osaluse, mõjuvõimu suurendamise***, vastutuse, ***avatuse ja läbipaistvuse põhimõtteid***.
3. Käesolevas määruses osutatud meetmeid tuleb rakendada kolmandate riikide territooriumil või need peavad olema otseselt seostatavad kolmandates riikides tekkivate olukordadega või ülemaailmsete või piirkondlike meetmetega.
4. Käesolevas määruses osutatud meetmetes võetakse arvesse nende kriisi- või hädaolukordade ning riikide või olukordade erijooni, kus on tõsiseid puudujääke põhivabaduste vallas, kus inimeste turvalisus on enim ohus või kus inimõigusi kaitsevad organisatsioonid ja üksikisikud tegutsevad kõige raskemates tingimustes.

Artikkel 3

Liidu antava abi koordineerimine, sidusus ja täiendavus

- 1. Käesoleva määruse alusel antav liidu abi on kooskõlas liidu välistegevuse üldraamistikuga ning täiendab muude välisabivahendite või -kokkulepetega antavat abi.*
- 2. Liidu välistegevuse tulemuslikkuse, sidususe ja järjepidevuse suurendamiseks vahetavad liit ja liikmesriigid korrapäraselt teavet ja konsulteerivad üksteisega programmide koostamise protsessi varases etapis, et edendada oma asjaomaste meetmete vastastikust täiendavust ja sidusust nii otsustamise tasandil kui ka praktilises tegevuses. Selliste konsultatsioonide tulemusel võivad liit ja liikmesriigid ühiselt koostada programme ja võtta ühismeetmeid. Liit konsulteerib ka teiste abiandjate ja osapooltega.*
- 3. Komisjon ja Euroopa välisteenistus vahetavad asjakohasel juhul Euroopa Parlamendiga korrapäraselt arvamusi ja teavet.*
- 4. Liit seab eesmärgiks korrapärase teabevahetuse ja konsultatsioonid kodanikuühiskonnaga selle kõigil tasanditel, sealhulgas kolmandates riikides. Eelkõige annab liit võimaluse korral ja asjaomaste menetlustega kooskõlas tehnilisi suuniseid ja toetust seoses taotlusmenetlusega.*

Artikkel 4

Programmide koostamise ja rakendamise üldraamistik

1. Käesoleva määruse alusel antavat liidu abi rakendatakse kooskõlas määrusega **(EL) nr .../2014*** ja järgmiste meetmete kaudu:
 - a) artiklis 5 osutatud strateegiadokumendid ja nende võimalikud läbivaadatud redaktsioonid;
 - b) iga-aastased tegevusprogrammid, üksikmeetmed ja tugimeetmed **määruse (EL) nr .../2014* artiklite 2 ja 3 alusel**;
 - c) erimeetmed **määruse (EL) nr .../2014* artikli 2 alusel**.
2. **Programmide koostamisel või läbivaatamisel, mis leiab aset pärast määruse (EL) nr .../2014* artiklis 17 osutatud vaheläbivaatuse aruande („vaheläbivaatuse aruanne”) avaldamist, võetakse arvesse kõnealuse aruande tulemusi, leide ja järeldusi.**

*

Väljaannete talitus: palun lisada dokumendis PE-CONS 130/13 esitatud määruse number.

Artikkel 5

Strateegiadokumendid

1. Strateegiadokumentides sätestatakse käesoleva määruse kohaselt antava liidu abi strateegia, mis põhineb liidu prioriteetidel, rahvusvahelisel olukorral ja peamiste partnerite tegevusel. Need peavad olema kooskõlas käesoleva määruse üldeesmärgi, eesmärkide, reguleerimisala ja põhimõtetega.
2. Strateegiadokumentides sätestatakse prioriteetsed valdkonnad, mille liit on käesoleva määruse kehtivusajal rahastamiseks valinud, erieesmärgid, oodatavad tulemused ja tulemusnäitajad. Samuti nähakse neis ette soovituslikud eraldatavad rahalised vahendid nii kogusummana kui ka prioriteetsete valdkondade kaupa; asjakohasel juhul võib soovitusliku jaotuse esitada vahemikena.
3. Strateegiadokumendid kiidetakse heaks kooskõlas **määruse (EL) nr .../2014*** artikli 16 lõikes 3 sätestatud kontrollimenetlusega. Kui asjaolude ja poliitika olulised muutused seda nõuavad, ajakohastatakse strateegiadokumente sama menetluse alusel.

*

Väljaannete talitus: palun lisada dokumendis PE-CONS 130/13 esitatud määruse number.

Artikkel 6

Valdkondlikud prioriteedid ja volituste delegeerimine

Erieesmärgid ja prioriteedid, mida tuleb käesoleva määruse kohase liidu abiga taotleda, on loetletud lisas.

Komisjonil on õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et muuta lisas sätestatud valdkondlikke prioriteete. Eelkõige pärast vaheläbivaatuse aruande koostamist ja selles esitatud soovitustele tuginedes võtab komisjon hiljemalt 31. märtsiks 2018 vastu delegeeritud õigusakti, millega muudetakse lisa.

Artikkel 7

Delegeeritud volituste rakendamine

- 1. Artiklis 6 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.*
- 2. Artiklis 6 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile käesoleva määruse kehtivuse ajaks.*

3. *Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 6 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.*
4. *Nüpea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.*
5. *Artikli 6 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.*

Artikkel 8

Komitee

Komisjoni abistab demokraatia ja inimõiguste komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

Artikkel 9

Juurdepääs dokumentidele

Euroopa Parlamendil ja nõukogul on kooskõlas kohaldatavate eeskirjadega juurdepääs kõikidele EIDHRi dokumentidele, mis on vajalikud nende kontrolliõiguse teostamiseks, et neile oleks tagatud võimalus selle õiguse teostamiseks asjakohast teavet omades.

Artikkel 10
Rahastamispakett

Rahastamispakett käesoleva määruse rakendamiseks ajavahemikul 2014–2020 on
1 332 752 000 eurot.

Iga-aastased eraldised määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt kindlaks vastavalt
mitmeaastases finantsraamistikus sätestatud piirmääradele.

Artikkel 11
Euroopa välisteenistus

Käesolevat määrust kohaldatakse kooskõlas otsusega 2010/427/EL.

Artikkel 12

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub ■ järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2014 ***kuni 31. detsembrini 2020.***

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

....,

Euroopa Parlamendi nimel

president

Nõukogu nimel

eesistuja

LISA

EIDHRI erieesmärgid ja prioriteedid

Liidu strateegiline suund EIDHRI eesmärgi saavutamiseks põhineb viiel käesolevas lisas kirjeldatud eesmärgil.

- 1. Eesmärk 1 – toetus inimõigustele ja inimõiguste kaitsjatele olukordades, kus neid ähvardab kõige suurem oht.*

Sellele eesmärgile suunatud meetmetega antakse tõhusat toetust kõige suuremas ohus viibivatele inimõiguste kaitsjatele ning olukordadele, kus põhivabadused on kõige enam ohustatud. EIDHR aitab muu hulgas kaasa inimõiguste kaitsjate kiireloomuliste vajaduste rahuldamisele, samuti annab ta keskmise ja pika kestusega abi, mis võimaldab inimõiguste kaitsjatel ja kodanikuühiskonnal oma tööd teha. Meetmete puhul võetakse arvesse praegusaegset murettekitavat suundumust kodanikuühiskonna tegutsemisruumi kahanemise poole.

2. *Eesmärk 2 – toetus muudele liidu prioriteetidele inimõiguste valdkonnas*

Sellele eesmärgile suunatud meetmed keskenduvad sellise tegevuse toetamisele, kus liidu tegevus annab lisandväärtust või kus liidul on võetud konkreetne valdkondlik kohustus (nt liidu praegused ja tulevased suunised inimõiguste alal, mille on vastu võtnud nõukogu, või resolutsioonid, mille on vastu võtnud Euroopa Parlament), kooskõlas artikliga 2. Meetmed peavad olema kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilises raamistikus ja tegevuskavas sätestatud prioriteetidega.

Sellele eesmärgile suunatud meetmetega toetatakse muu hulgas inimväärikust (eelkõige võitlust surmanuhtluse, piinamise ning muude julmade, ebainimlike või alandavate karistuste või kohtlemisviiside vastu); majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi; võitlust karistamatuse vastu; võitlust diskrimineerimise vastu kõigis selle vormides; naiste õigusi ja soolist võrdsõiguslikkust. Tähelepanu pööratakse ka uutele probleemidele inimõigustes valdkonnas.

3. *Eesmärk 3 – toetus demokraatialle*

Sellele eesmärgile suunatud meetmed toetavad rahumeelseid demokraatiat pooldavaid rühmitusi kolmandates riikides, pidades silmas osalus- ja esindusdemokraatia, läbipaistvuse ja vastutuse tugevdamist. Meetmed keskenduvad poliitikas osalemise ja esindatuse kindlustamisele ning demokraatia propageerimisele.

Tegeletakse kõigi demokraatia aspektidega, kaasa arvatud õigusriik, kodaniku- ja poliitiliste õiguste (nt sõnavabadus internetis ja väljaspool internetti) edendamine ja kaitse, kogunemis- ja ühinemisvabadus. See hõlmab aktiivset osavõttu laienevast mõttevahetusest demokraatia toetamise meetodite üle.

Kui see on asjakohane, võetakse meetmete puhul arvesse liidu valimisvaatlusmissioonide soovitusi.

4. *Eesmärk 4 – liidu valimisvaatlusmissioonid*

Sellele eesmärgile suunatud meetmed keskenduvad valimiste vaatlemisele, mis aitab suurendada läbipaistvust ja usaldust valimiste protsessi suhtes ning moodustab ühe osa eesmärgi 3 all kirjeldatud demokraatlike protsesside laiemast edendamisest ja toetamisest.

Täiemahulised liidu valimisvaatlusmissioonid on laialt tunnustatud kui liidu välissuhete valdkonna juhtprojektid ja nad jäävad selle eesmärgi raames peamiseks tegevusvormiks.

Need missioonid pakuvad parimaid võimalusi selleks, et anda valimiste protsessidele asjatundlikku hinnangut ja soovitusi nende edasiseks parandamiseks liidu koostöö ja poliitilise dialoogi raames kolmandate riikidega. Elukõige arendatakse kahepoolse programmide koostamise ning EIDH Ri projektide vaheliste täiendavate meetmetega edasi lähenemisviisi, mis hõlmab valimistsükli kõiki etappe, kaasa arvatud järelmeetmeid.

5. *Eesmärk 5 – sihttoetus olulisematele jõududele ja protsessidele, sealhulgas rahvusvahelistele ja piirkondlikele inimõiguste valdkonna vahenditele ja mehhanismidele*

Üldeesmärk on tugevdada vastavalt liidu poliitilistele prioriteetidele inimõiguste edendamise ja kaitse, õiguse, õigusriigi ning demokraatia rahvusvahelist ja piirkondlikku raamistikku .

Sellele eesmärgile suunatud meetmed hõlmavad tegevust kohaliku kodanikuühiskonna poolt ELi inimõigustealasesse dialoogi antava panuse toetamiseks (kooskõlas asjaomaste ELi suunistega) ning inimõiguste- ja rahvusvahelise kriminaalõiguse valdkonna rahvusvaheliste ja piirkondlike vahendite ja mehhanismide, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu arendamiseks ja rakendamiseks. Erilist tähelepanu pööratakse kõnealuste mehhanismide edendamisele ja järelevalvele kodanikuühiskonna poolt.
